

برنجی سنه

شهر الملك هر پنجشنبه نشر اولونور

235

نومرو : ۲۹

صاحب امتیازی :

شهیندر زاده فلبلی

امیر مہمی

اداره و تحریر محلی :

جفال اوغلی جاده سنده دائره مخصوصه در .

مخابرات صاحب امتیاز ایله جریان ایتلیدر .

نسخه سی هر پرده یکریمی پاره در .

۳۰ شوال ۱۳۲۸

و اے صوملا و لاله قولا : اے کمال دین و قیام ناز

شرائط اشتراك :

سنه لکی ۳۰ ، آلتی آیلنی

۲۰ غرشمدر

ممالك اجنبیه ایچون :

سنه لکی ۱۰ ، آلتی آیلنی ۶ فراتقدر . اعلانات ایچون

اداره مأموری محمدذهنی بکه مراجعت ایدیلیر .

۳ تشرین ثانی افرنجی ۱۹۱۰

۲۱ تشرین اول ۱۳۳۶

پارس رقیلرمزه براز یاردم ایتش اونق وباخوص افکار اسلامیہ بی ایقاظ ایلمک مقصدیلہ بز، برسنک فرانسر سیاستک بللی باشلی خطوطی یازہ جفر . فرانسرلر ، برسندر ، بزده داخل اولارق ، اسلام عالمہ قارشی شو صورتلہ حرکت ایتدیلر .

۱ - فاسی استیلا ایچون برقاج خطوہ ،

۲ - جزایر وتونس مسلمانلری براز دها

تضیق ،

۳ - افریقای وسطی دہ جنایتلر ، قتاللر ،

۴ - شرق مائلندہ روسیہ نمصبہ خدمتکارلق ،

۵ - استقراض مسئلہ سندہ حیثیت عثمانیہ بی

استخفاف ووطن عثمانی بی اضرار .

ایستہ برسنک فرانسر سیاستک کوچوک بر بیلانچوسی . صانیرزک برسنہ طرفندہ بوندن فضلہ خطا ایتک ممکن دکدی . عجبا فرانسه ، بو سیاست قافلانہ مندین نہ قازاندی ؟ عجبا فاسی استیلا امیدلری چوغلدی ؟ خایر . عجبا جزایر وتونس مسلمانلری نہ روا کوردیکی تحقیرات و تعقیبات ، فرانسنک اورالردہ کی موقعہ قوہ ویردی ؟ خایر . بر قاتلہ خلقی بر دن سونکولہ مک ، بر سحرالی مسلمانک حیثتہ بر طاووق حیاتی قدر اهمیت ویرمہ مک کی ظلملردن نہ قازاندی ؟ هیچ . شرق مائلندہ روسیہ آمال و تمصبہ خدمتکارلقدن آلدینی اجرت نہدر ؟ انجق بر « لک » . استقراضہ نماعتلہ نہ قازاندی ؟ عالم اسلامک نفرتی .

زواللی شانی فرانسه ملتی ! کیم اوماردی کہ وطنسر ، وجدانسز بش اون اقتصاد سولوکونک اویونجانی اولسون !

فلسفہ عصر و علم اجتماعیات

فلسفہ تنقید

— ۲ —

شوراسی دم شایان دقتدرکہ اسملریک آیرپلنہ ، تدقیق ایتدکری مباحہ ویردکری شکلرک بربرینہ بکرزده مہمنہ رغما عصرمزنک اوچ شکل فلسفیی اولان مسلك تنقید ، مسلك اثبات و تجربہ ، مسلك تکامل ، اسلندہ عین قواعد و افکارہ استناد ایتدیکی وەر اوچینک عین نتیجہ واصل اولدینی کوریلیر . یالکز مسلك تنقید ، افکارہ و قطعیت ویرمہ مک کی بر شائبہ ایلمہ مسلك ربہ پک زیادہ یاقلاشمقدہ ایکن دیگر ایکلیسی ، رب و ترددی ، محدود بر دائرہدہ براقنہ چالیشورلر . قواعد مسلك تنقید تاریخ وادیانہ صورت تطبیق زیادہ سیلہ جالب نظردر . منقدون ، سائر عقلیون کی ، اعتقادات و مقدساتی جف القلم رد ایتزلر . اولر ، ادیانہ اودرجہ نزاکت و ظرافتہ ، اوقدر بویوک بر ذوق ادبی ایلمہ هجوم

بر چوبان یامانگی ایدی . بوجوق کندینی اطرقدن مأمور ظن ایدیور ، کندی باجانندہ چوجقلرہ معجزہ لرندن واد طرفندن کندینہ کوستریلن علامتلردن بحث ایدیور و چوجقلری ارض مقدسک تخلصنہ دعوت ایلوردی . بر چوق چوجقلر آنالریخی بابالریخی ترک و اولرندن فرار و چوبانہ التحاق ایدیورلردی . بو چوجقلری چوبانک یانہ کیتمکدن منع ایتدکری وقت کیمی آغلار ، کیمینسک اعضاسنہ بر دیرمہ کایر و همان هپی آز بر مدتہ تلف اولور کیدرلردی . بوسورتلہ چوبان چوجقلرک یانہ طویلانان بیکلرچہ چوجق یوللرہ دوکولمشر ؛ و اثنای راہدہ بر چوغی آچلق و یورغونلقدن تلف اولمش ؛ قالانی مارسلایہ واصل اولمش ایدی . مارسلایہ بر قاج چاپقین : سزی ارض مقدسہ کوتوریورز « دیہ یدی کیمی بندیرمشر و هپی اسکندریہ کوتوروب کولہ دیہ صامشر ایدی .

غریبی شوراسی کہ آلمانیاہدہ و بالخاصہ « رین » نہری حوالیسنندہ بر چوق چوجق پیغمبرلر ظهور ایتش ایدی ؛ حالبوکہ بو چوجقلرک فرانسه چوجقلرندہ عین حالتک ظهور ایتدیکندن اصلا خبرلری یوق ایدی . بویوک بر اردو تشکیل ایدن بیکلرچہ چوجق ایتالیا یولنی طوموشلر و همان کافہ سی یوللردہ تلف اولمش و جنودیکہ آزی واصل اولہ بیلمش ایدی . [۱۲۳۷] سنہ سی تموزینک اون بشندہ ، آرالرنده هیچ بر مذاکرہ واقع اولدینی حالہ عین حالت روحیہ نک سوقلہ ، بیک قدر چوجوق « ار فورد » شہرندہ طویلانمشر و زیپلایرق اوینا . یهرق « ایستہی ژروالد » درہینی نگہرک « آرنستاد » قصبہ سی استقامتہ طوغری کیتمشر ایدی . ایرتسی کونی بو چوجقلر اولرینہ عودت ایتدکری وقت هپسندہ بویوک بر ضعف و یورغونلق کورولمکده ایدی .

(صوکی وار)

اجال سیاسی

عالم اسلام و فرانسه

فرانسز غزتلری ، بر آزالق فرانسر نزاکت و تربیہ سیلہ تردیف ایدیلہ میہ جک صورتلہ ، حکومت و ملتیز حقندہ اغزلرینہ کانی صاووردقدن صوکرہ ، براز دها دوراندیش طاوارمغہ ویایدقلری ایشدن نہ کی نتیجہلر چیقاجقنی دوشونمکہ باشلادیلر . « کیدر کیجیسی ، کلیر آجیسی » ضرب مثلی ، دستور ریاضی قدر قطعی بر ضرب منلدر . فرانسه و فرانسرلردہ برقاج خشتکر صرافک آلت کیدو منافی اولمانک ضررلری ، اوزون مدتلر حس ایدہ چکلردر . بوراسی « تان » دن ماعدا بویوک و هله شرفی طانیان غزتلر اعترافہ و بوتیجہلری دوشونمکہ باشلادیلر .

انسانلر و حیوانلر ، ذره لر و کرہ لر ، بیلدیزلر و کونشلر ، عالملر و بوجکلر . بلا فاصلہ بردست ذی قدرت تمشیتک تازیانہ جبارانہ و قهارانہ سی آلتندہ هیچ بر وقت ایریشہ میہ جکی غایہ یہ ، بر مقدر جاذبہ دارہ ، بر آخرتہ طوغری کیدرلر کیدرلر ! هریرینسک بر مرکز منظومہ اولدینتی بیلدیردیکمز بیلدیزلرکده بر مبدئی اولوب بزم حوصلہ مزک آلامایہ جنی قدر اوزون زمانلر فضاٹک بی پایان ساحہ سنہ قطرات انوارینی صاچدقدن صوکرہ حرارتلری اکسیلیر ، نورلری سوزر ، جسملری پارچہ لیر ، یعنی یکی بر شکل موجودیتی میدانہ کتیرمک اوزرہ اولیر !

بیلدیزلردہ شایان دقت تحوللردہ واردر ، مثلا ۲۰۰ سنہ دنبرو اجرا ایدیلن ترصداٹ ایلمہ بر طاقم بیلدیزلرک دردنجی صنف بویوکلکدن ایکنجی صنفہ کچدککری و بعضآدہ اولجہ کوزلہ کوزیلہ بیلیر بویوکلکده ایکن ، کورولمز درجہدہ کوچولککری مشہود اولمشدر .

مابعدی وار

مباحث تاریخیہ

قرون وسطی دہ اوروپا لیردہ

جنت تعصب

قرون وسطی دہ حساسیت روحیہ بر طاقم هینجانلر ؛ حدتیر ؛ کیدرلر ؛ امیدسز لککرسفالتلرلہ صارصیلدینی صیرالردہ ؛ یعنی اهل صلیب سفارلریک صوکلریدہ اوروپا لیردہ پک غریب امراض عصیہ و دماغیہ کورولمشدرکہ بونلرک مجموعہ « جنت تعصب » نامنی ویرمک پک موافقدر . اوتاربخلردہ بوتون اوروپا لیرک اشتغالاتی بر طاقم صوفوجہ مباحث دینیہ منحصر قالمش و بوتون ماللر « محال مقدسہ » بی غیر صادقلر یعنی مسلمانلرک التدن آلمق دردندن عبارت بولومش ایدی .

لکن اهل صلیب موفقتلری چوق دوام ایتہمش ایدی قدس شریف واراض مقدس آز بر زمان اهل صلیب التده قالدقدن صوکراینہ مسلمانلرک الہ دوشمش ایدی . بوندن اوروپا خلقی اودرجہ بویوک بریاس حس ایتمشلردکہ بر صنف اہالی موازنہ عقلیہ سنی غیب ایتش و بونلر آرسندہ « جنت تعصب » برمرض مشولی و ساری کی اجرای تخربیانہ باشلامش ایدی . بوخستہ لغہ حساسیتی اک چوق ، و بوقیل اعتقالاتہ مقاومت خاصہ سی اک آز بولونان چوجقلر اک زیادہ مبتلا اولیوردی . خستہ لکک ایلمک شکلنہ تاریخ « چوجقلر اهل صلیب » نامنی ویرمکدهدر . بو خستہ لک فرانسه دہ [۱۲۱۲] سنہ سندہ رونما اولمشدر .

بو خستہ لکک ایلمک علامتی کورولن چوجق ،

دانه دیکلمش صبرینی وارد که یو کک کوکده پیدا اولان فورطنه یی پارچه لر ! » .

ایشته شو محکوکاتدن اسکی مصر لیلرک ؛ مانی عظیمه و رفیعہ یی ییلدیرمندن محافظه ایچون سپر صاعقه یایدقلمری واضحاً کلاشلیمده در ؛ مع مافیہ لوحه نک آلت سطرلرنده مذکور دیرکک تکرار ییچی ککر ایکن « یایدقلمری مقصدی حقیقه ایفا ایچون اوچلرینه مملکتده چیقان باقردن جیوقلر قونولدی یی یازیلور . دیگر کتابلرده دیکلی طاشلرک تپسنه صاری باقردن و یاخود آلتون یالدرلی باقردن تپلک طاقه رق سپر صاعقه خدمتی کوردوردکلی ییان ایدیلور . بوراده خاطره بعض استطرادلر وارد اولور : بو کون مصرده و بالخاصه مصر سفلاده همان هیچ فورطنه اولماز . حالبوکه اسکی مصر لیلرک سپر صاعقه یی ویردکلی اهمیتدن و هر بویوک بنا ایچون بونلرک قوللاش اولسندن بر قاج بیک سنه اقدم مصرک اقلیمی ایله بوکونکی اقلیمی آرسنده بویوک بر فرق بولوندی و او و قتل مصرده فورطنه لر و صاعقه لرک کثرتی و شدتی بولوندی تظاهر ایتکده در .

[صوکی وار]

اقتصادیات

کویلیری قورتارمق ایچون

محترم حکمتک ۲۵ نومروی نسخه سنده « کویلیری بیک طاعونی ، و احتکار سندیقلمری » سرلوحه سی آلتنده یازیلن مقاله یی او قودوم . امراض اجتماعیه کک مهمی تشکیل ایدن بومشله یی او قودجه بتون حیاتی تحریک ایدیلور . چونکه . قضا سنده اوزون بر زماندنبری مستولی بر صورتده اجرای تحریکات و زوالی کویلیری حاصل انسانیه دن محروم بر طاقم انسان شکنده حیوانله اسیر ایتکده در . حقیقتاً انسان بوملوقاتی کوروده کندی انسانلندن اکراه ایتامسی قابل دکلر . قضا سطر طفسان پاره قریه یی بر فرق درت بیک نفوسی حاوی ، منبت اراضی ولایده زیتون اشجار یی نه مالک پک زنکین بر قصبه در . واردات سانیه اوتوز بیک لیرای اخراجات سنویه سی یوز بیک لیرای تجاوز ایدر .

فقط مع التأسف اهالی بومحترک یوزندن پک قنبر و پک سفیل قالمشدر . قضا سطرک اصول احتکاری پک غریب و غریب اولدی قدرده دهشت انکیزد . اول امرده مزایجه جیلقدن باشلا بجم . فاض ! مرکب اولتی اوزره الک اهو قی یوزده ایکی کسنده یوزده بکری دریدر . حالبوکه هر درت آیده بر سندر تجدید ایدلرکی حلاله یکونی سز تضرور بیوریکز .

ایکنجی : دور اصلیدر . فرضا بیوز غروش استغراض ایتک اوزره مزایجه یی به مزاجعت ایدر . محترم تاجر ؟ پاره اولدیغندن و اصلاً فائده قبول ایتیه بکندن ایتسه قیسه یی بر غروشدن یوز قیه یاغ و برمه یی بکونی سولر . زوالی کویلی اساساً محتاج و محتاج اولدی قدر دیگر طرفدن تضییق کوردیکندن مجبوری تکلیفی قبول ایدر . یاغ ده کویدن جیقمسزین افانک کهایسی . و یاخود کجی اشاعیده یاغ بازارلته کیره رک بهر قیسه یی یوز باره دن یاغ آلتیر و بیوز غروشدن سند و بریلوب کویلینک اینه ایکیوز الی غروش و بریلر . زوالی کویلی فلاکتی حاضر لادینی اویاره - سوسنه - رک آلتیر . ایش اونکله بیتن . بونک تادیسی کلجک سنه

قالیور . اعمال و افعلی محاکمه امکانی ده یوق . بر فکری تقییح و یا تحسین ممکن اولما یور ، زیرا بونک ایچون آله بر « واحد قیاسی » بولونمق و افکار بو واحد قیاسی به کوره محاکمه اولونمق لازمدر . حالبوکه منقدونک بوتون مسلکی بویله بر « نقطه ثابت » یی رد و احیایه ساعیدر .

[صوکی وار]

باصفیه

اقوام قدیمه و فنون

- ۲ -

بوشایان حیرت اهراملری میدان کتیر مک ایچون بک درین معلوماته احتیاج و ارایدی . عظیم طاش پارچه لر یی کسک ؛ طاشیق و یا خصوص اونلری اوست اوسته قویوب جسم مانی یا یقی ایچون شمعی بزم ماهیتی کسیرمه جکمز قواعد تپنه یی اسکی مصر معمار و مهندس لرینک واقف اولدیغنه شبهه ایدله مز . بویوک پیرامیدک پلانلری یان مهندس لرک اوچ بیک سنه اول اوروپاده اوچ یوز سنه اقدم علوم ریاضیه ادخال ایدیلن بر طاقم قواعد و واقف بولوندقلمری تظاهر ایدیلور . بویوک اهرامک وضعیتده اوزمان هیئت شناسلرینک چوقشی بیلدکلی و چونکه بو وضعیت سنه شمسی و اعتدال لیل و نهاریله مناسبتی اولدیغی تحقیق ایتشد .

اسکی مصر لیلرک حکمت طبیعیه و معرفت طبیعیه کی اقتدارلری حالا انظار تقدیر منز اوکنده بولان بقیه آثار لیه ثابت ایتسه اونلرده کی معلوماتک نوعی و درجه وسعتی حقیقه مع التأسف افکار و معلو مات محیحیه مالک دکلر .

حکمت طبیعیه مباحثک الک یکیمی الکتریک مسألل در . الکتریک کشف ایدیلر یوز سنه اولور بونک حالبوکه اسکی مصر لیلرک اوچ درت بیک سنه دنبری الکتریک و وجودینه و ییلدیرمک صورت خصوصانه واقف بولوندقلمری ؛ مصر آثار عتیقه سنک تدقیقندن مرتبه بداهته و اریور .

مصر معبدلری حرا به لرینک تدقیقندن کلاشیلور که اسکی مصر لیلر الکتریک تراره سنک صورت خصوصیه برابر تعقیب ایتدیکی طریق و بومعلوماندن استفاده یولی بیلوردی .

میلاد عیسى دن [۱۵۰۰] سنه اقدم یایدقلمری معبدلرک بویوک قاپورلی اوکنه ایکی قله انشا ایتکده ایدیلر . بوقلرک اوزرینه غایت اوزون صیرقلمر قونولوردی ؛ از جمله « ادفو » معبدی قابوسی اوکنده کی قلرک دیرکلی یوزر قدم ارتفاعنده ایدی . میلاد عیسى دن اوچ ییچی عصر اقدم ؛ بطلمیوسل زماننده الهیچن بر لوحه ده شوسولر یازیلی ایدی : بو ، ادفو معبودینک اوچی ایشیق و یرن بونولری معبدی . ایکی

ایدلرک ، عادتا بو هجوملر اوقشامه حکمتی آلتیر . رؤسای منقدوندن « آرنست روان » کوره بوتون ادبان ، نوع بشرک دوره طفولیتده « اختیار یا یعنی کندی کندینه » پیدا اولان مجموعه افکاردن باشقه برشی دکلر . روان ، ادبانه قارش بویوک بحر متله اداره کلام ایدر ، انیاء و سائر رؤسای ادبانی تقدیر و تبیل ایلر . لکن مادم که اونک فکریته کوره بوتون دینلر « بشریتک طفولیت یعنی جهالت دوره سنده کی مغایر فن و تحقیق » سانجاندن عبارتدر ، بو حرمتلرک بر معنای قالیری ؛ اکثر منقدلرک و خصوصاً روانک امثالی آزلان تراخت ادبیه سنه رغماً ، دینلر حقیقه کی مطالعاتی ، اوروپاده اشکال دینیه نک انهدامی موجب اولشدر . واقعا منقدلر ، اشکال والوان دینیه ایله حس دینی یکدیگرندن پک آری آری شیلر اولدیغنی حس دینی کنیدلرنجه محترم طوتولدیغنی ادعا ایدیلور . سده حس دینی نامی آلتنده محترم طوتولدیغنی شی بحسب التخلیل ، بر نوع تأثر ذوق آمیزدن عبارتدر . منقدونک شو نظریه سنه کوره ، بر دین اولمایوب هر کسک حس و ذوقه ، معرفت و ادراک کوره لایحی دینلر وارد که بوده نقدان دین دیکدر .

عجبا هر فرد بشرک کندینه کوره یا به جانی بواشکال دینیه ندن عبارتدر ؟ هر فردک وجداناً محبت و عبادت ایده چکی « حق » نه صورتله تصور ایدیلور ؟ بویکی سؤاله جواب بولایلمک ایچون « روان » ک الوهیت حقیقه کی افکارینه بر نظر تنقید آتالم .

بو حکیم شیریه و بوتون منقدونه کوره « جناب حق » بر فکردن عبارت اولوب اتحق « ذهناً » موجوددر . تمیز آخرله ذات باری بر ذات ، بر مایه ذاتی دکلر و هیچ بر حقیقت خارجییه یوقدر . بر مهندس کندی ذهنده ، اشکال هندسییه ناصل بر موجودیت و بر رر سه ، بر متفکرده جناب حقه و اوصاف و نمونه کندی ذهنده و وقیلدن بر موجودیت و بر رر . شو قدر که بر مهندس ، اشکال هندسیه نک موجودیتی بر « خیال » دن عبارت اولدیغنی اونو نمادی حلاله « مافوق طبیعیه علماسی » بو حقیقتی اونودارق ، جناب حق ایچون بر وجود خارجی فرض ایدرلر . یعنی کنیدلر یی آلتامش اولورلر . عالده ثابت و کامل هیچ برشی یوقدر ، قانون ترقی دائمی صورته اجرای فعالیت ایدرسده هیچ بروقت تعقیب ایتدیکی غاییه وصول بولماسی امکانی یوقدر . ترقی و تکامل نامتناهیدر . نه حقیقت ، نه حق و نه ده جال ایچون « نمونه اتحادیه صالح ، ثابت و لایتغیر برشی ، بر فکر » یوقدر . بو سیه منی بشره ادراکی میسر اولان حقیقت ، محض حقیقت اولمایوب بر « حقیقت نسبه » در .

« روان » ک ، تلخیص ایدیلن شو افکارینه کوره نهر « علم اخلاق » ونده بر « حکمت مثبت » و حتی « باشد فن و بدیع اولارق هیچ بر فن » تألیسی ممکن اولماز . افکار متضاده و متخالفه یی محاکمه ایچون دست بشرده بر « معیار » و « میزان »